

2. *kračun*, în limbile slave, apare în vecinătatea lumii romanice — el lipsește din polonă —, căci termenul este de origine latină (v. mai jos).

« **Kračun** » în limbile slave. Iată, acum, înșirarea limbilor slave care cunosc termenul *kračun*, cu indicarea sensului fiecărui cuvânt.

kračun, *kerečun* și *krečun*, în ruteană, are sensul de « ein Laib Brot, das am 24. Dez. alten Stils gebacken wird ». La huțuli și la rutenii din Maramureș « Fest der Geburt Christi », deci același înțeles ca în română. De asemenea la slovaci, *kračún*. În bulgară, *kračón*, *kračínec* « ein Tag um Weihnachten » și « der 8. Juni, der Theodorstag ». În sîrbo-croată, termenul e întrebuințat ca nume de persoană și de localități: *Kračun* și *Kračunište*. În rusă, *koročjun* apare în cronica de la Novgorod (1143), cu sensul de « Zeitbestimmung... vom 15 Aug. bis zum ? »; astăzi *karačun* și *koročun* au sensul de « Winter-sonnenwende, Spiridonstag, 12. Dez. » (Berneker, *Slav. et. Wb.*, p. 603, s. v.).

Examenul nostru ne arată, așadar, că avem de-a face cu un termen împrumutat din lumea romanică, cu sensul fundamental de « crăciun ». Vocalismul primei silabe (*kra-*) este cel original; forma cu polnoglasie din rusă (*koro-*) se explică prin criterii interne: termenul a fost asimilat aceloră din vechiul fond și modificat prin analogie (Berneker, *l. c.*).

Slava cunoaște, însă, o serie de termeni omonimi, sau aproape omonimi, cu cei enumerați aici mai sus, dar care au o altă origine și sensuri diferite. Termenii aceștia trebuie despărțiți de acei care denumesc « crăciunul ».

Iată înșirarea acestor termeni:

r. *karačun*, *koročun* « Garaus, Untergang, Tod » (Schuchardt, *Arch. f. sl. Phil.*, IX, p. 526—527; Berneker, *l. c.*). La Simbirsk « böser Geist »; r. *karačún* « ein unerwarteter Tod in jungen Jahren; Krämpfe; ein böser Geist, der das Leben verkürzt »; bg. *kračón* « Fusskrankheit, die lahmen lässt », *kračun* « Mann der große Schritte macht »; s.-cr. *krăčun* (Lika) « eiserner oder hölzerner Riegel » (Skok, *Zs. f. rom. Phil.*, LIV, p. 475)⁷.

Acești termeni trebuie explicați prin *kortükú*: v. sl. *sůkraštŏ-kratiti* « verkürzen, kurz machen » și prin *korkú*: de ex. bg. *krak* « Bein, Fuß » sau s.-cr. *kōrak* « Schritt » (Berneker, *l. c.*, Pintar, *Arch. f. sl. Phil.*, XXXIII, p. 618 ș. u., Weigand, *Balkan-Archiv*, III, p. 98 ș. u.). Termenul din sîrbo-croată a fost explicat prin n.-gr. *χάραξ* « Spitzfahl » (din care diminutivul *χαράκων* > lat. *characiun* « Pfahl », Skok, *l. c.*).

Numele propriu *Crăciun* apare în română, în sîrbo-croată și în maghiară.

În aceste două limbi din urmă el pare a fi împrumutat din română. Într-adevăr, în Ungaria el denumește pe romîni, fapt care este menționat în documentele timpului (de ex.: *Karachyno Olako*, 1339; *Nicolaus et Valentinus filii Karachun Olaci nostri*, 1366, Drăganu, *Rom. în veac. IX-XIV*, p. 50; obiecțiile lui I. Kniezsa, *Arch. Europae centro-orient.*, I, p. 160 ș. u., nu sînt deci valabile, cît timp nu ni se dau exemple de acest nume aplicat unor maghiari).

În rezumat, *kračun*, în limbile slave, e împrumutat din limba latină. Evoluția sensului, în diversele limbi slave (v. mai sus), s-a făcut plecînd de la sensul de bază, « crăciun », la înțelesurile derivate care au fost indicate.

A porni de la sensul de « solștițiu de iarnă » la acela de « Crăciun », cum o fac Weigand (*l. c.*) și Kniezsa (*l. c.*), însemnează a inversa ordinea lucrurilor, stabilită în baza filiației istorice a sensurilor cuvîntului.

⁷ Cf. istr. *cračun* « zăvor de fier », care trebuie explicat prin slov., cr. *kračun* « grosser Eisenriegel », Popovici, *Dial. rom. din Istria*, II, p. 101, s.v.